

Profesor MUDr. Milan Šamánek, DrSc., FESC (9. 5. 1931–29. 4. 2020) – odchod legendy

Obr. 1 – Milan Šamánek (vpravo) se svými spolupracovníky a spoluzakladateli Dětského kardiocentra: kardioložkou prim. Marií Voříškovou (uprostřed) a kardiochirurgem prof. Bohumilem Hučínem (vlevo)

Odchodem profesora Milana Šamánka ztrácí česká kardiologie, pediatrie a celá česká medicína jednu z největších osobností, která v minulém století v Československu, Evropě a celém světě zásadně přispěla ke změně pohledu na děti narozené s vrozenou srdeční vadou. Zatímco ještě na začátku 70. let minulého století umíralo až 80 procent dětí se srdečním postižením bez možnosti jakékoli léčby, během 80. a 90. let došlo díky vývoji nových diagnostických a léčebných postupů k poklesu úmrtnosti až ke dvěma procentům. A Milan Šamánek měl zejména díky mimořádnému organizačnímu talentu, vizionářské schopnosti a schopnosti přesvědčovat o správnosti svých názorů na tomto úspěchu nezměrnou zásluhu.

Po maturitě na gymnáziu v Kroměříži v roce 1949 nastoupil na Fakultu dětského lékařství UK (nyní 2. LF UK) a v roce 1955 ji úspěšně absolvoval. Po krátkém působení v Uherském Hradišti se doživotně upsal této fakultě a po vybudování FN v Motole i této nemocnici. Se svými kolegy zde založil a od roku 1977 až do roku 1993 také vedl Dětské kardiocentrum (obr. 1), vlajkovou loď dětské kardiologie a kardiochirurgie v celé tehdejší východní Evropě. Dnes bychom toto pracoviště bez rozpaků zařadili mezi evropské „centres of excellence“. Během této doby nejen že uplatnil znalosti získané v 60. letech na University of Pennsylvania, zavedl nové diagnostické a léčebné postupy, ale především „ušil“ obor dětské kardiologie přesně na potřeby zdravotní péče v Československu. Dokonale přitom využil epidemiologických znalostí o výskytu vrozených srdečních vad. Výjimečná byla jeho vize Dětského kardiocentra, sjednocujícího dětské kardiologie a kardiochirurgie pod jednou střechou s jednotným vedením a s těsnou návazností na dětské kardiologie v regionech. Jednalo se o koncept, který neměl tehdy mnoho obdoby ani v západním světě. Pozoruhodný byl jeho cit pro nové

trendy, např. důraz na neinvazivní diagnostiku vrozených srdečních vad pomocí echokardiografie, v níž spolu s MUDr. J. Škovránkem předběhl prakticky celý rozvinutý svět. Dalším významným počinem Milana Šamánka bylo zavedení celoplošného prenatálního screeningu vrozených srdečních vad v roce 1986, ve stejné době jako ve Francii a Velké Británii.

Profesor Šamánek byl vždy pevně ukotven v mezinárodní odborné komunitě. Velmi dbal již před listopadem 1989 na kontakty se špičkovými zahraničními pracovišti a pořádal mezinárodní vědecká sympozia, která vyvrcholila na jaře roku 1989 organizací XXV. výročního zasedání Evropské asociace dětské kardiologie (AEPC). Současně aktivně usiloval o rozvoj dětské kardiologie a kardiochirurgie na celém území bývalého socialistického bloku včetně budování dětského kardiocentra na Kubě. Étos rozvojových a charitativních léčebných misí ostatně v Dětském kardiocentru velmi úspěšně trvá až do současné doby.

Milan Šamánek byl skvělým vědcem a učitelem. Profesuru na tehdejší Fakultě dětského lékařství UK získal v roce 1987, v letech 1969–1971 byl na téže fakultě proděkanem. Počet jeho vědeckých prací sahá do stovek a řada z nich, zejména týkajících se epidemiologie vrozených srdečních vad, je citována dodnes. Kromě klinické kardiologie se profesor Šamánek aktivně podílel na rozvoji experimentální fyziologie a patofyziologie srdce a krevního oběhu ve spolupráci s profesorem Bohuslavem Ošťádalem. Za přínos českému zdravotnictví byl profesor Šamánek několikrát vyznamenán, mj. medailí profesora Libenského, nejvyšším oceněním České kardiologické společnosti. V roce 2010 obdržel z rukou prezidenta ČR medaili Za zásluhy I. stupně (obr. 2).

Pověstná byla schopnost Milana Šamánka motivovat a nadchnout lidi pro dosažení cíle. Jak v nelehkých časech totalitního systému, tak později, také v nesnadných letech

Obr. 2 – Milan Šamánek s medailí Za zásluhy I. stupně, udělenou prezidentem Václavem Klausem v roce 2010

devadesátých. Svědčí o tom nejenom výsledky současného Dětského kardiocentra s tisíci úspěšně léčených pacientů, ale také uplatnění řady jeho žáků na prestižních zahraničních pracovištích včetně obhájení šesti profesur na tuzemských i zahraničních lékařských fakultách. Velký důraz kladl Milan Šamánek na přirozené přátelské vztahy v pracovním kolektivu a těm se také snažil napomáhat organizací neformálních setkání. V paměti zůstávají večírky, při nichž skvěle hrál na harmoniku. Věděl, že u piva nebo vína se řada problémů vyřeší rychleji a efektivněji než na poradách, které ostatně nesnášel. Z dnešního pohledu bychom jeho styl vedení nazvali dokonalým team-buildingem.

Profesor Milan Šamánek zůstane navždy s námi jako zdroj inspirace pro další rozvoj dětské kardiologie v České republice a ve světě. Zůstane s námi i jako člověk s velkým srdcem a láskou k moravskému vínu.

*Prof. MUDr. Jan Janoušek, Ph.D.^a,
prof. MUDr. Jan Marek, Ph.D., FESC^b*

*^a Dětské kardiocentrum 2. LF UK a FN v Motole,
e-mail: jan.janousek@lfmotol.cuni.cz;*

*^b Great Ormond Street Hospital for Children
a University College London,
e-mail: Jan.Marek@gosh.nhs.com*